

Planleggings- og samordningsdepartementet

Arbeidsgiveravdelingen PM 1995-16

1995.09.06 Til Statsforvaltningen og Riksrevisjonen Gjelder Sph pkt 215.1-5,
215.1-6

Økonomisk ansvar for arbeidstakere i staten som har påført staten erstatningsansvar eller skade

Ansvar og garanti for statens oppkrevere og regnskapsførere.

I Bakgrunn for rundskrivet:

På bakgrunn av korrespondanse mellom Riksrevisjonen, Finansdepartementet og Administrasjonsdepartementet, om hvordan personlig ansvar skal håndheves overfor embeds- og tjenestemenn som påfører staten økonomisk tap som følge av feil eller mangelfull oppfølging av de enkelte saker, vil Administrasjonsdepartementet med dette minne om aktuelle reaksjonsformer, se nærmere under [pkt II](#).

Videre vil Administrasjonsdepartementet gjøre oppmerksom på at myndighet er overført fra Finansdepartementet til Administrasjonsdepartementet i saker hvor statlig arbeidstaker har påført staten erstatningsansvar eller skade. Det er videre gjort mindre justeringer og presiseringer i de aktuelle retningslinjene, jf [pkt. III](#) som innebærer endringer i Statens personalhåndbok pkt 215.1-5.

Også i saker vedrørende ansvar og garanti for statens oppkrevere og regnskapsførere har Administrasjonsdepartementet fått overført til seg myndighet til å nedsette eller frafalle erstatningsansvar, jf [pkt IV](#) som innebærer et nytt punkt i Statens personalhåndbok, pkt 215.1-6.

II Påminnelse om aktuelle reaksjoner overfor arbeidstakere som utsetter staten for økonomisk tap:

1. Straff kan pådømmes i medhold av straffelovgivningen. Vilkårene vil fremgå av det enkelte straffebud. Spørsmålet om myndighet til å begjære påtale, er nærmere regulert i PM nr. [17/95](#) av 06.09.1995 jf Statens personalhåndbok pkt 215.1-4.
2. Reaksjoner fra virksomheten som avskjed, suspensjon, oppsigelse, ordensstraff, eller andre disiplinærforføyninger. Vilkår og fremgangsmåte fremgår av [tjenestemannsloven](#), [forvaltningsloven](#) og særlovgivningen, jf Statens personalhåndbok pkt 215.

Administrasjonsdepartementet minner om at arbeidsgiver dessuten har mulighet for å gi tjenestemannen enalminnelig tilrettevisning, jfr tjenestemannslovens §14 og Statens personalhåndbok pkt 215.1-2. En slik tilrettevisning er ikke en ordensstraff, og således heller ikke et enkeltvedtak, og det gjelder ingen særskilte formkrav. En tilrettevisning kan således gis muntlig eller skriftlig, men bør komme snarest mulig, gjerne umiddelbart, etter den uønskede adferd, som en advarsel mot gjentatt forsømmelse. En tilrettevisning, gjerne i form av en advarsel, vil normalt være et viktig grunnlagsmateriale for eventuelle senere reaksjoner i form av ordensstraff, avskjed osv. Det vil i slike saker ofte være avgjørende å kunne dokumentere en slik oppfølging av arbeidstaker forut for vedtak om strengere reaksjoner.

3. Personlig erstatningsansvar dersom det både foreligger et økonomisk tap, et erstatningsgrunnlag og adekvat årsakssammenheng. Grunnlag for erstatningsansvar overfor statens arbeidstakere finner man både i de ulovfestede erstatningsregler og i lovfestet form, f.eks. lov om skadeserstatning §2-3 og lov om statens oppkrevdere og regnskapsførere. Reviderte retningslinjer følger nedenfor i dette rundskriv, som blir nytt pkt 215.1-5 og 215.1-6 i Statens personalhåndbok.

Hvilke reaksjoner som bør benyttes, må vurderes konkret. Det er viktig at saker om økonomiske misligheter blir behandlet uten unødig opphold, at man sørger for tilstrekkelig bevis, og at aktuelle reaksjoner ses i sammenheng.

III Retningslinjer for behandling av saker om økonomisk ansvar for arbeidstaker i staten som har påført staten erstatningsansvar eller skade, Sph pkt 215.1-5: Administrasjonsdepartementets hjemmelsgrunnlag:

I henhold til kgl. res. av 29. mai 1992 §8, tidligere kgl. res. av 11. januar 1980, fremmet av Justisdepartementet, hadde Finansdepartementet myndighet til å fastsette retningslinjer for behandlingsmåten av saker der det er spørsmål om regressansvar eller direkte ansvar fra staten mot arbeidstakere i staten. Slike retningslinjer var gitt i Finansdepartementets rundskriv R 6/80 av 26. august 1980 og R 21/82 av 25. oktober 1982.

Ved kgl. res. av 10. mars 1995, ble ovennevnte myndighet overført fra Finansdepartementet til Administrasjonsdepartementet. Dette rundskriv erstatter Finansdepartementets rundskriv

R 6/80 av 26. august 1980 og R 21/82 av 25. oktober 1982.

Retningslinjenes anvendelsesområde:

Retningslinjene gjelder tilfeller hvor en arbeidstaker i staten har påført tredjemann skade, en skade som staten, i egenskap av f.eks. arbeidsgiver eller selvassurandør, blir erstatningsansvarlig for. Staten bør i disse tilfeller vurdere et regressansvar. Retningslinjene gjelder videre saker hvor arbeidstaker direkte har påført staten et tap som det kan være aktuelt å gjøre vedkommende erstatningsansvarlig for.

Retningslinjene gjelder likevel ikke saker om ansvar etter lov av 28. mars 1958 nr 4 om statens oppkrevdere og regnskapsførere. For disse saker vises det til [pkt IV i dette rundskriv](#), og nytt pkt 215.1-6 i Statens personalhåndbok.

Retningslinjene kommer videre ikke til anvendelse på saker hvor det ikke er mulig å klarlegge ansvarsforholdet eller hvem som er ansvarlig, se retningslinjene [pkt. 3](#).

Administrasjonsdepartementet ber om at følgende retningslinjer blir fulgt:

(Nytt i forhold til tidligere retningslinjer er kursivert:)

1. Når en arbeidstaker i staten (jf. lov om skadeserstatning §2-1 nr 3) har påført staten erstatningsansvar eller annet tap, skal det vurderes om økonomisk ansvar (regress eller *direkte* erstatningsansvar) skal gjøres gjeldende mot arbeidstakeren. Denne vurderingen skal foretas av fagdepartementet og *Administrasjonsdepartementet*. Vedkommende fagdepartement forelegger spørsmålet, med en kort redegjørelse for saksforholdet og forslag til avgjørelse, for *Administrasjonsdepartementet*, som avgjør om ansvar skal gjøres gjeldende. *Det bør i redegjørelsen også opplyses om andre reaksjoner er, eller vil bli, benyttet.*
2. Spørsmålet om økonomisk ansvar i kurante saker der statens samlede tap ikke overstiger kr. 30.000,-, kan likevel avgjøres av vedkommende fagdepartement uten at de blir forelagt *Administrasjonsdepartementet*. For Samferdselsdepartementet er beløpsgrensen hevet til *kr. 75.000,-, med adgang til videredelegasjon til Postdirektoratet, jf Finansdepartementets brev av 5. mai 1992 til Samferdselsdepartementet..*
3. Dersom det oppstår tvil om ansvarsgrunnlaget, må saken forelegges for Justisdepartementet før kravet blir rettet mot arbeidstakeren.
4. En arbeidstaker bør som regel ikke pålegges økonomisk ansvar for noen del av statens tap, uten at vedkommende har utvist en grad av uaktsomhet som etter alminnelige erstatningsrettslige vurderinger må sies å være kvalifisert. Den foretatte handling eller forsømmelse må m.a.o. markere et klart avvik fra normene for den forsvarlige adferd.

Et erstatningskrav fra arbeidsgiver overfor arbeidstaker, er ikke et enkeltvedtak som kan påklages. Dersom arbeidstaker bestrider kravet, vil staten måtte reise søksmål for å få dom for kravet før beløpet kan inndrives. I denne sammenheng er det viktig å vurdere bevismaterialet, og eventuell prosessrisiko.

Ved den nærmere vurdering av *grunnlaget for erstatning*, og hvor stor del av statens tap som skal kreves dekket, bør det i alminnelighet legges vekt på *utvist adferd*, *herunder* om eventuelle instruksjer og påbud er fulgt, om den skadevoldende handling eller forsømmelse er foretatt under et sterkt eller usedvanlig tidspress, skadens omfang og om handlingen er ledd i en forøvrig fornuftig utførelse av tjenesten.
5. Ved fastsettelse av ansvarsbeløpets størrelse, skal det *dessuten* vurderes om innkreving vil virke uforholdsmessig tyngende for arbeidstakeren idet en tar hensyn til vedkommendes *økonomiske evne*, *herunder* formuemessige stilling, inntekt og forsørgelsesbyrde, *samt forsikringer og forsikringsmuligheter*. Ansvaret kan i så fall av *Administrasjonsdepartementet*, eventuelt av vedkommende fagdepartement, jf pkt 2 ovenfor, helt eller delvis frafalles, eller tillates dekket ved avdragsordning, *jf lov om skadeserstatning §2-3 nr 1 og §5-2.*

IV Ansvar og garanti for statens oppkrevere og regnskapsførere, nytt pkt 215.1-6 i Statens personalhåndbok: Administrasjonsdepartementets hjemmelsgrunnlag:

Lov av 28. mars 1958 nr 4 om ansvar og garanti for statens oppkrevere og regnskapsførere, innebærer et ansvar for tap som skyldes at vedkommende ikke har opptrådt forsvarlig. Etter lovens §1, andre ledd kan Kongen eller eventuelt Riksrevisjonen på nærmere vilkår nedsette eller frafalle det aktuelle erstatningsansvar. Ved kgl.res. av 17. desember 1993 ble Finansdepartementet bemyndiget til:

- å sette ned eller ettergi ansvar for beløp som ikke overstiger kr. 1.000.000.-,
- innen rammen av denne myndighet, etter konkret vurdering i det enkelte tilfelle, å fastsette grensen for det enkelte fagdepartement, herunder dettes adgang til videredelegasjon i saker av prinsipiell karakter, likevel slik at grensen for videredelegasjon inntil videre settes til kr. 60.000.-,
- videredelegasjon for beløp over kr. 60.000.- etter samråd med Riksrevisjonen i det enkelte tilfelle.

Ved kgl. res. av 10. mars 1995 ble denne myndigheten overført fra Finansdepartementet til Administrasjonsdepartementet. Samtidig ble tidligere kgl.res. av 11. september 1959, 13. januar 1978 og 09. september 1983 opphevet. Dette rundskriv erstatter Finansdepartementets rundskriv nr 19/1983 av 23. september 1983 og nr.1/94 av 31. januar 1994 til departementene og Riksrevisjonen.

Delegerte fullmakter:

Fagdepartementene er gitt myndighet til å sette ned eller ettergi ansvar for beløp inntil kr. 10.000.-, samt videredelegere denne myndighet til underliggende etater etter eget skjønn. Det er en forutsetning for videredelegasjon at behovet vurderes i forhold til de underliggende virksomheters størrelse og administrasjon. I de tilfeller hvor videredelegasjon krever endringer i gjeldende økonomiinstrukser, bes dette tatt opp med Finansdepartementet, Anvisningskontoret, som egen sak. Prinsipielle saker må alltid forelegges *Administrasjonsdepartementet* til avgjørelse.

Myndighet for departementene til å sette ned eller ettergi ansvar etter lov av 28. mars 1958 nr 4, og adgang til videredelegasjon av slik myndighet ut over kr. 10.000.-, kan etter søknad fra fagdepartementet justeres av *Administrasjonsdepartementet* med hjemmel i kgl. res. av 17. desember 1993 og 10. mars 1995.

Samferdselsdepartementet og Justisdepartementet er gitt myndighet til å sette ned og ettergi ansvar, samt gitt adgang til videredelegasjon, for beløp inntil kr. 60.000.- på de vilkår som fremgår av brev fra Finansdepartementet av henholdsvis 19. januar 1994 og 20. juni 1994. Kommunal- og arbeidsdepartementet er gitt myndighet til å sette ned og ettergi ansvar for beløp inntil kr. 60.000.- på de vilkår som fremgår av Finansdepartementets brev av 20. juni 1994.

Nærmere om når ansvaret bør settes ned eller ettergis:

Ved vurdering av om ansvaret bør settes ned eller ettergis, viser Administrasjonsdepartementet til de generelle lempningsreglene som fremgår av skadeserstatningslovens §2-3 og §5-2, og Administrasjonsdepartementets

retningslinjer for behandling av saker om økonomisk ansvar for arbeidstakere i staten generelt, Statens personalhåndbok pkt 215.1-5, pkt 5. Det må imidlertid legges vekt på det særlige tillitsforhold man er avhengig av å ha til statens oppkrevere og regnskapsførere.

Etter fullmakt

Odd Bøhagen

Espen Gaard